

PRIKUPLJANJE OBAVIJESTI, ISPITIVANJE OSUMNJIČENIKA I POLIGRAFSKO ISPITIVANJE ZA POTREBE KAZNENOG POSTUPKA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Pregledni naučni rad

Primljeno/Received: 14. 4. 2021.

Prihvaćeno/Accepted: 5. 7. 2021.

Stjepan **GLUŠČIĆ**

Sažetak

Učestale normative promjene koje se, u posljednjem desetljeću, u pravilu odvijaju u području prethodnog kaznenog postupka reflektiraju se na rad policije u području otkrivanja počinitelja kaznenog djela. U radu se ukazuje na njihov utjecaj. Jedna od, za policiju najznačajnijih promjena dogodila se 2008. godine kada je policiji onemogućeno prikupljanje obavijesti od osobe koja je stekla status osumnjičenika tijekom razjašnjavanja kaznenog djela. Takva osoba mora se ispitati po posebnim pravilima koja joj omogućavaju korištenje svih prava obrane u skladu sa načelom zabrane samooptuživanja. Ova promjena inicirala je pitanje, kojima se bavi ovaj rad, kako se to reflektira na poligrafsko ispitivanje koje provodi policija tijekom razjašnjavanja kaznenih djela.

Za provedeno istraživanje korišteni su sekundarni izvori podataka koji su prikupljeni iz policijskih spisa o kaznenim djelima za koja je poduzimano poligrafsko ispitivanje na području Republike Hrvatske tijekom 2017. - 2019. godine (tri godine), te podaci iz evidencija koje se vode za provedbu poligrafskog ispitivanja. Za potrebe rada analizirana su sva provedena poligrafska testiranja u navedenom periodu. Za potrebe ovog rada analizirane su sljedeće varijable: ukupno ispitano osoba, distribucija ispitanih osoba prema nadležnim policijskim upravama, rezultati provedenog ispitivanja, ukupan broj osoba nepodesnih za ispitivanje i kaznena djela kod kojih je provedeno ispitivanje.

Ključne riječi

poligrafsko ispitivanje, prikupljanje obavijesti, metode utvrđivanja istine, policijske ovlasti, kazneni postupak

UVOD

Poligrafsko ispitivanje u Republici Hrvatskoj normirano je Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima¹ i dio je aktivnosti koje policija primjenjuje u svom radu vezanom za istraživanje i dokazivanje počinjenja kaznenih djela. Ukupnost ovih aktivnosti Zakon o policijskim poslovima i ovlastima naziva kriminalističko istraživanje², a Zakon o kaznenom postupku izvidi kaznenih djela³.

Poligrafska ispitivanja logički su povezana uz prikupljanje obavijesti koje provodi policija, a njihova namjena je provjera istinitosti prikupljenih obavijesti. Za prikupljanje obavijesti navodi se da je to jedna od najvažnijih radnji koje policija poduzima u istraživanju i dokazivanju kaznenog djela (Glušćić, 2011). Značajnost ove radnje proizlazi iz spoznaje da je ona u taktičkom i provedbenom smislu složena radnja jer se sastoji od više međusobno vremenski povezanih i ulančanih aktivnosti koje se odnose na pronalazak osoba kojima su poznate relevantne činjenice koje su vezane uz aktivnost koja se provodi (kazneno djelo), provedbu ispitivanja takve osobe sukladno pravilima za njeno ispitivanje, određivanje njezinog odnosa prema djelu, odnosno njena kategorizacija kao potencijalnog svjedoka, osumnjičenika odnosno oštećenika, te na kraju ocjena vjerodostojnosti i vrijednosti njezinog iskaza. (Glušćić i Veić, 2020).

Iz iskustva nam je poznato da je samo određenom broju osoba poznato ono što se dogodilo. Te osobe su oštećenik i žrtva⁴, svjedok očevidac i počinitelj kaznenog djela, osumnjičenik. Njima je poznata istina, konkretnog događaja, kaznenog djela, a tu istinu tijela kaznenog postupka nastoje utvrditi i utvrđuju cjelokupnom provedbom kaznenog postupka (Pavišić et al. 2006). Nasuprot istine je laž. Prema Bayeru (1982) istina se definira kao ono što jest (što postoji) ili ono što je bilo (postojalo). Laž predstavlja svjesno i namjerno iznošenje neistine. Ona je suprotnost istini. Od najranije poznatih sustava i metoda ispitivanja utemeljenih na

¹ Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19.

² Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19, članak 2. stavak 1. točka 7.

³ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 212/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 207. stavak 1.

⁴ Prema nešto starijim viktimološkim i kazneno pravnim teorijama pojam žrtve je prvenstveno razmatran u viktimološkom, a pojam oštećenik u kazneno pravnom smislu. Ove podjele gube na važnosti u zakonodavstvu Republike Hrvatske, prvenstveno kaznenom postupku zbog promjena koje su nastupile 2017. godine transponiranjem Direktive u oostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela (2012/29/EU) u kazneni postupak Republike Hrvatske. Izmjenama Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske od 27. 7. 2017. godine izvršene su značajne promjene u određivanju procesnog položaja i uloge žrtve u kaznenom postupku. Do ovih izmjena žrtva je svoju procesnu ulogu i prava ostvarivala kroz položaj oštećenika. Ovim izmjenama ona ima svoj samostalni procesni položaj i ulogu. Prema Zakonu o kaznenom postupku Republike Hrvatske, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 212/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 202. stavak 2. točka 11. i 12. žrtva kaznenog djela je fizička osoba koja je pretrpjela fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda koji su izravna posljedica kaznenog djela. Žrtvom kaznenog djela smatraju se i bračni i izvanbračni drug, životni partner ili neformalni životni partner te potomak, a ako njih nema, predak, brat i sestra one osobe čija je smrt izravno prouzročena kaznenim djelom te osoba koju je ona na temelju zakona bila dužna uzdržavati, dok je oštećenik definiran kao žrtva kaznenog djela kao i pravna osoba na čiju je štetu kazneno djelo počinjeno koje sudjeluju u svojstvu oštećenika u postupku. Više o tome u Ljubanović et al. 2020. str. 59. i dalje.

neracionalnim dokazima, u pojedinim povijesnim stadijima i primjenom torture pa do danas razvijaju se različite metode i tehnike kojima se nastojalo i nastoji utvrditi da li osumnjičenik ali i drugi sudionici, govore istinu (Bayer, 1982a).

Metode kojima se nastoji otkriti da li neka osoba laže su brojne uz kontinuirana nastojanja otkrivanja novih i unapređenja postojećih metoda. Kao metode otkrivanja laži danas se koristi otkrivanje laži na temelju promatranja (verbalna i neverbalna komunikacija), metoda analize izjave ili iskaza, metoda Reality monitoring, snimanje moždanih aktivnosti, analiza stresa glasa, uporaba poligrafa i uporaba infracrvenog poligrafa (Bajić i Areh, 2015; Vrij, 2008, Damjanović i Ljubić Golub, 2009; Vrij et al. 2010; Perez-Rosas i drugi., 2015; Putzke i Scheinfeld, 2010; Johnston, 2016; Rusconi i Mitchener-Nissen 2013). Od navedenih metoda u Republici Hrvatskoj institucionalizirano se upotrebljava poligraf.

Prilikom poligrafskog ispitivanja koristi se indirektna, direktna i kombinirana metoda ispitivanja (Roso, 1996., Šuperina i Gluščić, 2006. a, Bajić i Areh, 2015). Indirektna metoda se temelji na testu vrhunca napetosti (engl. *POT – Peak of Tension Test*). Direktna metoda se temelji na testu kontrolnih pitanja (engl. *CQT – Control Question Test*). Ova metoda ima i tzv. japansku verziju koja koristi test poznavanja kritičnih činjenica (engl. *CIT – Concealed Information Test*), koji se ranije nazivao GKT – Guilty Knowledge test (Grgurić, Pavlović., 2011., Bojanić, 2011).

Metoda vrhunca napetosti temelji se na pretpostavci da samo ispitanik ima bitna znanja koja nema neka druga osoba. Metoda kontrolnih pitanja temelji se na postavljanju jasnih pitanja o okolnostima djela koje se istražuje zajedno sa drugim irelevantnim pitanjima. Kao dopuna se ovdje koristi i kontrolno pitanje kojim se želi dobiti reakcija na lažne odgovore ispitanika koji se očekuju tijekom ispitivanja. Zajedničko ovim metodama je nastojanje da se kod ispitanika potakne reakcija kojom će poligrafski ispitivač zaključiti da postoji određeno odstupanje, specifična informacija koja zahtjeva daljnje postupanje policije ili ga isključuje (Roso, 1996., Šuperina i Gluščić., 2006 b., Bojanić, 2011⁵).

U cjelokupnom postupku otkrivanja i dokazivanja počinjenja kaznenog djela značajno mjesto ima sam počinitelj kaznenog djela i tijela postupka se kroz svoje aktivnosti usmjeravaju upravo prema njemu ne bi li primjenom različitih mjera i radnji, u kojim i on aktivno sudjeluje, pribavili dokaze koji će ga osumnjičiti. Cilj policijskih (i državno odvjetničkih) aktivnosti je pronaći počinitelja i dovoljno dokaza za pokretanje i vođenje kaznenog postupka, pa je potrebno istaknuti i značajne promjene koje su u zakonodavnom okviru prihvaćene u vezi postupanja prema osumnjičeniku, prvenstveno njegovom ispitivanju, a vezane su uz transponiranje direktiva Europske unije u pravni sustav Republike Hrvatske. Ove Direktive usmjerene su na djelotvorno ostvarivanje prava obrane osumnjičenika i u najranijim stadijima postupka (izvidima) te su vezane uz temeljnu pretpostavku o nedužnosti i privilegiju protiv samooptuživanja⁶.

Republika Hrvatska kao članica Europske unije, sukladno Lisabonskom ugovoru, ima obvezu

⁵ Bojanić posebno navodi i načine postavljanja testova što ovisi o provjeri istinitosti iskaza određene osobe (žrtva, svjedok, osumnjičenik) kao i mogućim pogreškama koje se javljaju kod ispitivanja putem poligrafa. Više o tome vidi Bojanić, N.: Primijenjena forenzika, Sarajevo, 2011., str. 185. – 200.

⁶ U Hrvatskoj privilegija protiv samooptuživanja normiran je u Ustavu i Zakonu o kaznenom postupku. Ovo načelo, privilegij nije normiran u Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, ali ga je Europski sud za ljudska prava utemeljio na načelu pravičnog postupka i pretpostavci nedužnosti.

kontinuiranog usklađivanja kaznenog procesnog prava s pravom Europske Unije.⁷ Proces usklađivanja odvija se kroz transponiranje direktiva kojima se nastoji standardizirati nacionalna kazneno procesna pravila i uspostaviti određene zajedničke standarde kojima se uređuju temeljna prava osumnjičenika u kaznenom postupku u državama članicama. Navedena standardizacija i prava normira su Direktivama Europskog parlamenta i Vijeća Europe⁸.

Transponiranje Direktive⁹ Europskog parlamenta i Vijeća o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima u Zakon o kaznenom postupku¹⁰ je suštinski promijenila odredbe o prikupljanju obavijesti od osumnjičenika na način da više nije moguće sa osumnjičenikom razgovarati izvan propisanih formi ispitivanja. Direktiva se primjenjuje na osumnjičene (ili optužene) osobe u kaznenom postupku od trenutka kada su ih nadležna tijela države članice putem službene obavijesti ili na drugi način upozorila na to da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela te neovisno o tome je li im oduzeta sloboda ili ne¹¹.

Direktiva, između ostalog normira trenutak kad se ostvaruje pravo na pristup odvjetniku kao i sadržaj (obuhvat) prava na pristup odvjetniku. Tako se pravo na pristup odvjetniku u kaznenom postupku ostvaruje na način da osumnjičeni ili optužene osobe imaju to pravo i to u trenutku

⁷ Pojedini teoretičari u Republici Hrvatskoj ove aktivnosti nazivaju europeizacijom kaznenog postupka. O tome vidi Đurđević, Z. (2011). *Suvremeni razvoj hrvatskog kaznenog procesnog prava s posebnim osvrtom na novelu ZKP iz 2011.* Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 18:2, str. 311-357, i Đurđević, Z. (2013). *Rekonstrukcija, judicijalizacija, konstitucionalizacija, europeizacija hrvatskog kaznenog postupka V. novelom ZKP/01: prvi dio?*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, Zagreb, 20:2, str. 315-362., Vidi Roadmap with a view to fostering protection of suspected and accused persons in criminal proceedings, Brussels, 1 July 2009, document No. 11457/09, DROIPE 53, COPEN 120. <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2011457%202009%20INIT>, pristupljeno 19. 8. 2019.

⁸ Direktiva 2010/64/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 20. listopada 2010. o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenim postupcima (SL L 280, 26. 10. 2010.), Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informaciju u kaznenom postupku (SL L 142, 1. 6. 2012.), Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (SL L 315, 14. 11. 2012.), Direktiva 2013/48/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2013. o pravu na pristup odvjetniku u kaznenom postupku i u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga te o pravu na obavješćivanje treće strane u slučaju oduzimanja slobode i na komunikaciju s trećim osobama i konzularnim tijelima (SL L 294, 6. 11. 2013.), Direktiva (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi i u kaznenom postupku (službeni list Europske unije L65/1) i Direktiva (EU) 2016/1919 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pravnoj pomoći za osumnjičene i okrivljenike u kaznenom postupku i za tražene osobe u postupku na temelju europskog uhidbenog naloga (SL L 297, 4.11.2016.).

⁹ 2013/48/EU od 22. listopada 2013 (SL L 294, 6. 11. 2013.).

¹⁰ Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/1, 70/17, 12 6/19 (od 27.07.2017. godine).

¹¹ Članak 2. stavak 1.–3. Direktive 2013/48/EU od 22. listopada 2013 (SL L 294, 6. 11. 2013.), dostupno na <https://eur-lex.europa.eu>

i na način koji im omogućavaju praktično i učinkovito ostvarivanje prava obrane. Pravo na pristup odvjetniku ostvaruje se u najranijem trenutku koji zahtijeva prisutnost odvjetnika, što znači i prije ispitivanja od strane policije (ili drugog tijela zaduženog za provedbu zakona ili pravosudnog tijela) kao i kod izvršenja istražne radnje ili radnje prikupljanja dokaza¹². Uz navedeno, definira se i ispitivanje, odnosno što se ne podrazumijeva pod ispitivanjem¹³, a što je za policijsko postupanje izuzetno značajno. Iz odredbi Direktive proizlazi da nije dopušteno od osumnjičenika prikupljati obavijesti jer je to i u suprotnosti privilegijem protiv samooptuživanja¹⁴.

Direktiva se primjenjuje i na osumnjičenike (ili optuženike) od trenutka kada ih nadležna tijela države članice putem službene obavijesti ili na drugi način upozore na to da su osumnjičeni ili optuženi za počinjenje kaznenog djela te neovisno o tome je li im oduzeta sloboda ili ne. Za stjecanje statusa osumnjičenika u kaznenom postupku nije potrebno prethodno postojanje formalne optužbe. Ovim se određuje tzv. materijalni pojam osumnjičenika i kao takav i definira u Zakonu o kaznenom postupku. Do transponiranja ove Direktive u kazneni postupak Republike Hrvatske prevladavalo je postupanje prema osumnjičenike u formalnom smislu. Zakon o kaznenom postupku¹⁵ definira osumnjičenika kao osobu u odnosu na koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo i protiv koje policija ili državno odvjetništvo poduzimaju radnje radi razjašnjenja te sumnje. Uz pojam osumnjičenika u materijalnom smislu vezuje se i pojam optužbe u materijalnom smislu (Krapac 2014.a). Europski sud za ljudska prava je kroz niz svojih odluka vezanih uz tumačenje prava na pravični postupak prema Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda¹⁶ zauzeo stajalište kojim prihvaća materijalni, a ne formalni pojam optužbe te da je optužba u osnovi službena obavijest koja se daje pojedincu od strane vlasti u kojoj se tvrdi da je počinjeno kazneno djelo, ali to su i druge mjere ili radnje kojima se konstituira optužba ako impliciraju da je osoba djelo počinila ili kojima supstancijalno pogoršavaju situaciju te osobe. (Ljubanović et al. 2020). Navedeno je suštinski povezano uz priznavanje prava obrane u najranijim stadijima postupka pa se reflektira i na pitanje poligrafskog ispitivanja. Odnosno, da li se u svjetlu direktive osumnjičenici mogu ispitivati putem poligrafa.

¹² Članak 3. stavak 1. i 2. Direktive 2013/48/EU od 22. listopada 2013 (SL L 294, 6. 11. 2013.).

¹³ Uvodna odredba 20 Direktive 2013/48/EU od 22. listopada 2013 (SL L 294, 6. 11. 2013.).

¹⁴ Standardi navedeni u Direktivama razvijeni su i kroz presude Europskog suda za ljudska prava. Za svaki od standarda koji „normira“ pojedina Direktiva u praksi Europskog suda za ljudska prava postoje i recentne odluke. Tako se kao primjer odluka za pojedinu direktivu mogu navesti: a) za pravo na pristup odvjetniku: Salduz protiv Turske; Panovits protiv Cipra; Dvorski protiv Hrvatske; AT protiv Luksemburga i Jemeljanovs protiv Latvije, b) za pravo na informiranje: Edwards protiv Ujedinjenog Kraljevstva; Mattoccia protiv Italije; Garcia Alva protiv Njemačke; Navone i drugi protiv Monaka te za ranije usvojenju direktivu o pravu na prevođenje i tumačenje odluke u predmetima: Luedicke, Belkacem i Koç protiv Njemačke; Kamasinski protiv Austrije; Cuscani protiv Ujedinjenog Kraljevstva; Diallo protiv Švedske i Baytar protiv Turske. Za presude protiv Republike Hrvatske vidi: Krapac, D. i drugi, Presude Europskog suda za ljudska prava protiv Republike Hrvatske u kaznenim stvarima, Sveučilišne u Zagrebu, Pravni fakultet, Zagreb, 2013.

¹⁵ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 202. stavak 2. točka 1., definira pojam osumnjičenika, a članak 208. a normira njegovo ispitivanje.

¹⁶ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Narodne novine – Međunarodni ugovori broj: 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10, normira pravo na pravični postupak u članku 6.

O utjecaju direktiva Europske Unije na hrvatsko zakonodavstvo u kratkom vremenu napisan je značajan broj radova. Također i o poligrafskom ispitivanju kao i prikupljanju obavijesti ali navedena tema i njihov odnos prema mišljenju autora ne gube na značaju posebice što se pitanje uporabe poligrafa kontinuirano preispituje u svjetlu novih istraživanja i saznanja na različitim područjima znanosti (psihologije, komunikologije, prava, tehničkih znanosti) i preispitivanja metode u svjetlu novih teorija o znanstvenim dokazima u kaznenom postupku te pomirenja različitih prava i ideja koja se povodom istraživanja kaznenog djela javljaju. Naravno, to su i nova pravila zaštite prava osumnjičenika i postupaka njegova ispitivanja za potrebe kaznenog postupka.

2. UPORABA POLIGRAFA U EUROPI I NEKA PITANJA DOPUŠTENOSTI NJEGOVE UPORABE

U Hrvatskoj, Zakon o kaznenom postupku¹⁷ potpuno i precizno normira ispitivanje osumnjičenika. To ispitivanje je usmeno i neposredno bez korištenja pomoćnih uređaja kojima bi se saznali odgovori ili dobili odgovori od osumnjičenika. Stoga se može zaključiti da prema postojećim odredbama ispitivanja osumnjičenika putem poligrafa nije dopušteno. Dopušteno je ispitivati, uz druge obveze i pravila, osobe koje nisu u statusu osumnjičenika. Od osumnjičenika se mogu oduzimati predmeti, može ga se pretražiti, može ga se podvrgnuti vještačenju, od njega se mogu uzimati biološki uzorci radi vještačenja, ali se ne može niti smije ni na koji način utjecati na njegovo iskazivanje. Ono mora biti dobrovoljno i potpuno slobodno (Krapac 2014.b). Zakon u normativnom izričaju ne poznaje mogućnost takvog ispitivanja niti u slučajevima kad na takvom ispitivanju inzistira okrivljenik i/ili njegov branitelj.

Iako rezultat poligrafskog ispitivanja nije dokaz, ako poligrafist zaključi da postoje pozitivne reakcije na pitanja koja ukazuju na ispitanikovu „krivnju“ ili neistinitost danih iskaza, posljedice su značajne¹⁸. One u pravilu za sobom povlače daljnje policijsko postupanje koje je usmjereno ka dokazivanju te „krivnje“ i/ili provjeru razloga i sadržaja neistinitih iskaza. Za primjer navedenih posljedica navodimo presudu Europskog suda za ljudska prava¹⁹. U navedenom predmetu radilo se o tužbi zbog neučinkovite istrage povodom silovanja tužiteljice. Po okončanju istraživanja nije identificiran počinitelj i nije pokrenut postupak.

Policija je, istražujući kazneno djelo u dogovoru i sa nalogima državnog odvjetništva, između ostalog provodila i poligrafska ispitivanja, kojima je podvrgla samu tužiteljicu, ali i druge osobe koje bi mogle imati određena saznanja o kaznenom djelu. Između navedenih osoba poligrafskom ispitivanju podvrgnuta je osoba R koja je porekla bilo kakvu uključenost u silovanje. Poligrafski ispitivač je zaključio da ispitana osoba R ima određena inkriminirajuća saznanja („guilty knowledge“)²⁰ u vezi djela, te da nije bila iskrena u iskazivanju²¹. Europski

¹⁷ Vidi članak 208.a Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19.

¹⁸ Za raspravu o pravnim posljedicama poligrafskog ispitivanja u Bosni i Hercegovini usporedi Bojanić, N.: Primijenjena forenzika, Sarajevo, 2011., str. 187.- 192.

¹⁹ Presuda u predmetu Tyagunova protiv Rusije od 17/12/2012. dostupna na

²⁰ „Guilty knowledge“ su saznanja koja o određenom kaznenom djelu mogu imati samo policija ili počinitelj kaznenog djela. U kriminalistici se to vezuje uz tzv. tajnu mjesta događaja.

²¹ Paragraf 32. Odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu Tyagunova protiv Rusije, dostupna na <http://hudoc.echr.coe.int>

sud za ljudska prava je zaključio kako je tijekom istrage bilo značajnih propusta te da istraga nije bila učinkovita, a među (brojnim drugim) razlozima za takav zaključak²² navodi se i da nije bilo nastavka postupanja utemeljenih na rezultatima poligrafskog ispitivanja tijekom kojih je ispitanik R imao inkriminirajuća saznanja („guilty knowledge“) o kaznenom djelu silovanja.

Primjena poligrafa u Europi kreće se od potpune zabrane njegova korištenja, pa do značajnog prihvaćanja i redovitog korištenja. Prema Canter i Žukaskiene (2017.) poligraf se za potrebe kaznenog postupka ne smije koristiti u Španjolskoj, Danskoj, Švicarskoj, a napuštena je njegova uporaba u Njemačkoj²³. Korištenje poligrafa u pojedinim državama Europe ograničeno je na pojedina kaznena djela. Tako se u Švedskoj koristio u nekoliko slučajeva zlostavljanja djece. U Norveškoj se koristi, slično kao i u Hrvatskoj, u predkaznenom stadiju postupanja. U Finskoj se koristi vrlo često i redovito kad se istražuju kaznena djela ubojstava ili seksualnih delikata sa ciljem kako bi se njegovim korištenjem dobile smjernice za istraživanje. Meijer i Verschuere (2008) navode da se u Belgiji, kao i u Finskoj poligraf koristi redovito, dok se u Nizozemskoj i u Ujedinjenom Kraljevstvu koristi prilikom istraživanja seksualnih delikata. U Bosni i Hercegovini, Srbiji, Sloveniji i Hrvatskoj poligraf se koristi u izvidima kaznenih djela ali ne kao dokaz pred sudom.

Oko pitanja dopuštenost i etičnost korištenja poligrafskog ispitivanja za potrebe kaznenog postupka u domaćoj i stranoj literaturi postoji značajan broj radova kao i adekvatna sudska praksa. Ukupna stajališta mogu se, kao i kod nekih drugih pitanja, sistematizirati na tri. Prva stajalište smatra da se poligraf ne smije koristiti za potrebe kaznenog postupka, drugi smatraju da ga treba koristiti ograničeno i u određenim slučajevima, te treći koji dopuštaju njegovu uporabu (Bayer 1982. b, Sijerčić Čolić 1995., Bojanić 2011., Lazić 2014., Johnston 2016.).

U Hrvatskoj je prihvaćeno stajalište da je poligraf pomoćno policijsko sredstvo ispitivanja, te ga policija smije koristiti tijekom poduzimanja policijskih radnji, ali ne i u kaznenom postupku. Prema novo usvojenim odredbama Zakona o kaznenom postupku moguće ga je koristiti samo prema građanima, prije nego neka osoba postane osumnjičena za počinjanje kaznenog djela. Takav zaključak se temelji na strogim i izričitim pravilima koja normiraju pitanje ispitivanja osumnjičenika²⁴.

3. NORMATIVNO UREĐENJE PRIKUPLJANJA OBAVIJESTI, ISPITIVANJA OSUMNJIČENIKA I POLIGRAFSKOG ISPITIVANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

3.1. Prikupljanje obavijesti

Uloga policije u vezi kaznenog postupka ocjenjuje se kao presudna u otkrivanju kaznenih djela i pronalasku počinitelja. Navedena tvrdnja proizlazi iz modela postojećeg kaznenog postupka u Republici Hrvatskoj (Pavišić 2008.) Promatrano prema tijeku postupka policija svoje aktivnosti i

²² Paragraf 71. Odluke Europskog suda za ljudska prava u predmetu Tyagunova protiv Rusije, dostupna na Paul, Fischer i Voight navode da i u Njemačkoj stajalište o poligrafu evoluiralo. To temelje na činjenici da je stajalište da je uporaba poligrafa protuustavna iz 1954. godine ublaženo stajalištem iz 1998. godine po kojem se njegova uporaba smatra neprikladnom (Engaging Science, Technology, and Society 6 /2020, str. 329).

²⁴ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 208.a (od 27.07. 2017. godine).

zadaće provodi tijekom izvida, odnosno prema normativnom izričaju policijskog zakonodavstva kriminalističkog istraživanja. Kriminalistička istraživanja su definirana kao ukupnost policijskih ovlasti koje se poduzimaju kada postoji odgovarajuća sumnja da određena osoba priprema ili je počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti ili postoji sumnja da određena pojava ugrožava ili bi mogla ugroziti živote ljudi, njihova prava, slobodu, sigurnost, nepovredivost ili imovinu, te radi otkrivanja kaznenog djela za koje se progoni po službenoj dužnosti, pronalaženja počinitelja, sprječavanja da se počinitelj ne sakrije ili ne pobjegne, da se otkriju i osiguraju tragovi i predmeti koji mogu poslužiti pri utvrđivanju činjenica i da se prikupe obavijesti koje mogu biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka²⁵. U ovlasti koje se poduzimaju Zakon o policijskim poslovima i ovlastima izričito navodi prikupljanje obavijesti od građana i poligrafsko ispitivanje²⁶.

Izvidi su predstadij kaznenog postupka čiji su ciljevi definirani Zakonom o kaznenom postupku, a među kojima se ističe prikupljanje obavijesti koje bi mogle biti od koristi za uspješno vođenje kaznenog postupka²⁷. Prema Zakonu o kaznenom postupku policija može prikupljati obavijesti od građana²⁸. U prikupljanju obavijesti građani se ne mogu ispitivati u svojstvu okrivljenika, svjedoka ili vještaka. Navedena zakonska formulacija određuje da se radi o tzv. neformalnoj djelatnosti policije. Radi prikupljanja obavijesti policija može pozivati građane. Osoba koja se odazvala pozivu, a odbije dati obavijesti, može u svakom trenutku napustiti policijske prostorije te se ne može ponovno pozivati zbog istog razloga. Kad se u odnosu na osobu od koje se prikupljaju obavijesti tijekom prikupljanja obavijesti pojave osnove sumnje da je počinila kazneno djelo ili sudjelovala u počinjenju kaznenog djela, policija mora prekinuti prikupljanje obavijesti. Od takve osobe više se ne mogu prikupljati obavijesti. Ona se može ispitati samo u svojstvu osumnjičenika. Policija je obvezna uzeti obavijesti od osoba koje su se odazvale pozivu ili su prisilno dovedene, odmah, a najkasnije u roku od šest sati od dolaska u službene prostorije. Prikupljanje obavijesti može trajati dulje od šest sati samo uz pisani pristanak navedenih osoba.

Za prikupljanje obavijesti kao neformalnu izvodnu radnju postoje jasni standardi, pravila i jedinstvena sudska praksa po kojoj se rezultati takve radnje ne mogu koristiti kao dokaz u kaznenom postupku²⁹. Pravila za policijsko prikupljanje obavijesti dio su i policijskog zakonodavstva. Su-

²⁵ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19, članak 2.

²⁶ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19, članak 13, članci 36. – 39, i članci 69. i 70.

²⁷ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 207. stavak 1.

²⁸ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 208.

²⁹ Policija je prilikom poduzimanja svih izvidnih radnji obvezna poštovati etička pravila postupanja prema građanima, načela vezanih uz primjenu policijskih ovlasti, te usvojenih standarda postupanja. Temeljna etička načela propisuje Etički kodeks policije (Narodne novine broj 34/11), načela su propisana Zakonom o policijskim poslovima i ovlastima (Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19.) i Zakonom o policiji (Narodne novine broj 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19), kao i standardima usvojenim u policijskoj praksi i standarda proizašlih iz presuda kaznenih sudova. Za potrebe ovog rada potrebno je istaknuti potpunu zabranu prisile prema osobi koja iskazuje, dobrovoljnost iskazivanja i poštovanje prava na zabranu samooptuživanja i uskrate iskaza koji bi štetili njenim bližnjima. (Više o pravilima i standardima kod prikupljanja obavijesti tome vidi: Glušćić 2011).

kladno tim odredbama policija je prilikom poduzimanja svih svojih radnji, pa tako i prikupljanja obavijesti, obvezna postupati sukladno načelima, etičkim pravilima, te policijskim propisima. Navedena pravila usklađena su sa nadnacionalnim standardima i ustavnim odredbama.

Ustav Republike Hrvatske³⁰ propisuje da „Nitko ne smije biti podvrgnut bilo kakvu obliku zlostavljanja ili, bez svoje privole, liječničkim ili znanstvenim pokusima,“ a Zakon o kaznenom postupku³¹ zabranjuje da se prema okrivljeniku, svjedoku ili drugoj osobi primijene medicinske intervencije ili da im se daju takva sredstva kojima bi se utjecalo na njihovu volju pri davanju iskaza, niti se smije upotrijebiti sila, prijetnja, obmana ili druga slična sredstva. Međunarodni dokumenti ne sadrže izričite odredbe o prikupljanju obavijesti od građana za potrebe kaznenog postupka, ali sadrže odredbe koje se odnose na postupanje policije pri istraživanju kaznenih djela, postupanju sa uhićenim osobama i odredbe o pravima građana, a koje se mogu i moraju primijeniti na područje prikupljanja obavijesti. U prvom redu, to je zabrana mučenja, nečovječnog i okrutnog postupanja. Navedeni standardi nalaze se i u Univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, Međunarodnom paktu o građanskim i političkim pravima, te Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda.

3.2. Ispitivanje osumnjičenika

Policija je ovlaštena pozivati osumnjičenike radi ispitivanja kad provodi izvide kaznenih djela za koja se progon poduzima po prijedlogu ili službenoj dužnosti³². Poziv upućen osumnjičeniku radi ispitivanja pred policijom mora sadržavati obavijest za što ga se sumnjiči i pouku: o pravu na branitelja; o pravu na tumačenje i prevođenje; o pravu da nije dužan iskazivati niti odgovarati na pitanja, te o pravu da u svakom trenutku može napustiti policijske prostorije (osim ako je uhićena) (tzv. pouka o pravima osumnjičenika pri policijskom ispitivanju). Prisilno se može dovesti osumnjičenik koji se nije odazvao pozivu samo ako je u pozivu bio na to upozoren ili iz okolnosti očito proizlazi da odbija primitak poziva. Osumnjičenik koji se odazvao pozivu ili je prisilno doveden, a odbije iskazivati, ne može se ponovno pozivati niti prisilno dovesti zbog istog razloga.

Osumnjičenika koji se odazvao pozivu i osumnjičenika koji je prisilno doveden policija mora³³ prije početka ispitivanja upitati je li primio pisanu pouku o pravima osumnjičenika, a ako je nije primio, ona mu se mora uručiti. Nakon toga mora ga se upitati da li je pouku razumio, a ako osumnjičenik izjavi da nije razumio pouku, mora ga se o njegovim pravima poučiti na njemu razumljiv način. Primitak pouke o pravima mora se zabilježiti u zapisniku.

³⁰ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine broj: 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14, članak 23. stavak 1..

³¹ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 6..

³² Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, u članku 208.a izričito navodi ovlast policije da poziva osumnjičenika u službene prostorije te da ga ispituje (od 27.07.2017. godine).

³³ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 208.a st. 3., (od 27.07.2017. godine).

Osumnjičenik ima pravo na branitelja³⁴ koji može biti prisutan ispitivanju pa ako osumnjičenik izjavi da ne želi uzeti branitelja, policijski službenik dužan ga je upoznati na jednostavan i razumljiv način sa značenjem prava na branitelja i posljedicama odricanja od tog prava. Ako osumnjičenik i nakon toga ne želi uzeti branitelja, može se nastaviti s njegovim ispitivanjem, osim kad je propisano da osumnjičenik po zakonu mora imati branitelja (obvezna obrana). Osumnjičeniku koji izjavi da želi uzeti branitelja omogućava se da uzme branitelja i u tu se svrhu zastaje s ispitivanjem do dolaska branitelja, a najkasnije tri sata od kad je osumnjičenik izjavio da želi uzeti branitelja. Ako osumnjičenik ne izabere branitelja ili branitelj kojeg želi ne može doći, omogućit će mu se da uzme branitelja s liste dežurnih odvjetnika Hrvatske odvjetničke komore. Ispitivanje osumnjičenika snima se audio-video uređajem³⁵. Snimkom se mora zabilježiti davanje pouke, izjave osumnjičenika kao i upozorenje da se ispitivanje snima i da snimljeni iskaz može pod uvjetima iz ovog stavka biti upotrijebljen kao dokaz u postupku. Uz snimku se sastavlja zapisnik o ispitivanju. Snimka i zapisnik ispitivanja osumnjičenika mogu se upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku. Ako prilikom ispitivanja policija nije poučila osumnjičenika o njegovim pravima i branitelju, te mu omogućila njegov dolazak kao i snimila ispitivanje, iskaz osumnjičenika ali i dokazi za koje se iz tog iskaza saznalo ne mogu se upotrijebiti kao dokaz u kaznenom postupku. Ispitivanje se provodi bez odgode s obvezom policije da odmah pusti osumnjičenika koji odbije iskazivati, osim ako je uhićen³⁶.

3.3. Poligrafsko ispitivanje kao policijska ovlast

Poligrafsko ispitivanje provodi poligrafist. To je posebno osposobljeni policijski službenik. Ispitivanje se provodi nakon što se osoba koja se namjerava ispitivati upozna s radom poligrafa, s pravom da se ne mora podvrgnuti ispitivanju i da rezultat ispitivanja ne može biti uporabljen kao dokaz u postupku. Ispitivanje se može provesti samo nakon što osoba da pisanu suglasnost za ispitivanje. Za poligrafsko ispitivanje maloljetnika daje roditelj ili skrbnik. Ako su roditelj ili skrbnik mogući počinitelji kaznenog djela na štetu maloljetnika, suglasnost za poligrafsko ispitivanje daje nadležni centar za socijalnu skrb. Ispitivanje se prekida ako osoba od koje se traže obavijesti, nakon što je dala pisanu suglasnost, izjavi da istu povlači³⁷. Poligrafskom ispitivanju ne smiju se podvrgnuti osobe kod kojih postoje određene trajne ili privremene smetnje (osoba je pod utjecajem alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih tvari, osoba je u stresnom stanju, osoba uzima lijekove za smirenje, te druge)³⁸.

³⁴ Odredba članka 208.a stavak 4. i 5. Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19., (od 27.07.2017. godine).

³⁵ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 208.a stavak 6., (od 27.07.2017. godine).

³⁶ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine broj: 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19, članak 208. a (od 27.07.2017. godine).

³⁷ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine broj: 76/09, 92714, 70/19, članak 69.

³⁸ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine broj: 76/09, 92714, 70/19, članak 70.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Cilj istraživanja

Sva ova pitanja inicirala su istraživanja o poligrafskom ispitivanju sa ciljem utvrđivanja utjecaja zakonodavnih promjena na postojeće načine rada policije u ovom slučaju, korištenje poligrafskog ispitivanja. Istraživanje se provodi u dvije etape. U prvoj etapi, čije rezultate prikazujemo u ovom radu, utvrđuje se učestalost poligrafskog ispitivanja, kaznena djela kod kojih se ispitivanja provode, njihovi temeljni rezultati, te da li postoji značajnija razlika prema broju i rezultatima provedenih ispitivanja između pojedinih centara u kojima se ispitivanja provode. U drugoj etapi istraživanja izvršiti će se analiza spisa premeta da bi se utvrdio utjecaj rezultata poligrafskog ispitivanja na donošenje zaključka o podnošenju kaznene prijave protiv neke osobe od strane policije, te da li postoje razlike u rezultatima istraživanja prema pojedinim ispitivačima i postoji li specijalizacija poligrafskih ispitivača prema vrstama kaznenih djela za koje provode ispitivanja.

4.2. Hipoteze

U ovom istraživanju postavljene su sljedeće hipoteze:

H0: Ne postoji statistički značajna razlika između centara za poligrafska ispitivanja prema udjelu testiranih osoba u odnosu na ukupni broj ispitanih.

H1: Postoji statistički značajna razlika između centara za poligrafska ispitivanja prema udjelu

4.3. Uzorak

Za uzorak istraživanja korišteni su sekundarni izvori podataka koji su prikupljeni iz policijskih spisa o kaznenim djelima za koja je poduzimano poligrafsko ispitivanje na području Republike Hrvatske tijekom 2017. - 2020. godine, te podaci iz evidencija koje se vode za provedbu poligrafskog ispitivanja. Za potrebe rada analizirana su sva provedena poligrafska testiranja u navedenom periodu.

4.4. Instrument

Podaci potrebni za provedbu istraživanja prikupljeni su anketnim upitnikom. Za potrebe ovog rada analizirane su sljedeće varijable: ukupno ispitano osoba, distribucija ispitanih osoba prema nadležnim policijskim upravama, rezultati provedenog ispitivanja, ukupan broj osoba nepodesnih za ispitivanje, kaznena djela kod kojih je provedeno ispitivanje, te spol ispitanih osoba.

4.5. Način provedbe istraživanja

U pogledu općih etičkih načela poštovano je načelo anonimnosti, jer nisu navođeni niti istraživani podaci temeljem kojih bi se mogao utvrditi identitet ispitanika. Za objavu podataka zatražena je i dobivena suglasnost Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske. Analiza prikupljenih podataka obavljena je tijekom 2021. godine.

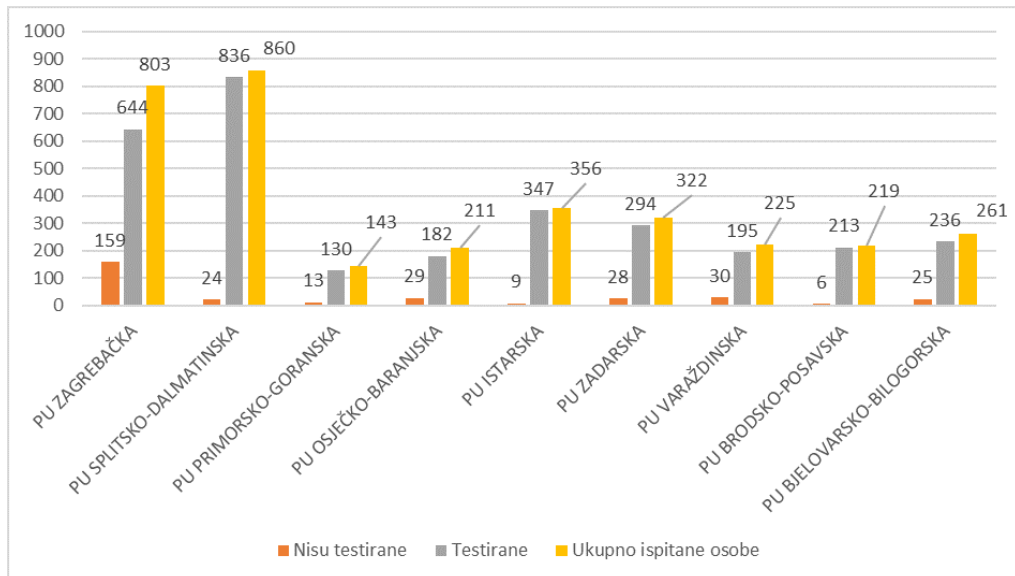
4.6. Način obrade podataka

Kako bi se utvrdile razlike između devet centara koje policija u Hrvatskoj koristi za poligrafska testiranja, primijenjen je hi-kvadrat test. Ova metoda odabrana je kao neparametrijska metoda iz razloga što se na temelju evidencija koje vode pojedini centri za poligrafska ispitivanja u ovom istraživanju raspolagalo samo s podacima koji predstavljaju apsolutne frekvencije, tako da je hi-kvadrat izračunat uz pomoć statističkog programa Excel.

4.7. Rezultati istraživanja

U graf 1. je prikazan ukupan broj osoba koja su pristale na poligrafsko ispitivanja. Kolona *nisu testirane* pokazuju brojke o osobama koje nisu ispitane unatoč pristanku, jer su postojale neke smetnje za ispitivanje. Od ukupnog broja osoba koja su pristale na poligrafsko ispitivanje njih 90,5 % je poligrafski ispitano. Ukoliko se pogledaju pojedinačni centri vidljivo je kako je u centru Policijske uprave zagrebačke i Policijske uprave splitsko-dalmatinske relativno najviše osoba pristalo na poligrafsko ispitivanje (Policijska uprava zagrebačka - 23,6 %; Policijska uprava splitsko-dalmatinska - 25,3 %). Najmanji broj osoba u odnosu na ukupan broj osoba koja se pristale na poligrafsko ispitivanje vidljiv je u centru Policijske uprave primorsko-goranske (4,2 %). Ukoliko se pogledaju osobe koje su dale dragovoljan pristanak za poligrafsko ispitivanje nakon kojeg su i ispitane vidljivo je kako je takvih osoba relativno najviše bilo u ranije navedenim upravama (Policijska uprava zagrebačka - 20,9 %; Policijska uprava splitsko-dalmatinska - 27,2 %). Takvi rezultati bili su i očekivani obzirom da su u obje policijske uprave osobe relativno najčešće pristajale na poligrafska ispitivanja.

Graf 1. Ukupan broj osoba koja su pristale na poligrafsko ispitivanja

U tablici 1. prikazani su podaci o ispitanim osobama prema centrima i rezultati testiranja. Pozitivno mišljenje označava stav poligrafskog ispitivača koje ukazuje da osoba u odnosu na provjeravanu informaciju izvorno nije istinito iskazivala, dok negativno mišljenje označava stav, zaključak poligrafskog ispitivača da osoba u odnosu na provjeravanu informaciju izvorno je istinito iskazivala. Razlika koja se iskazuje između zbroja pozitivnih i negativnih rezultata u testiranju u odnosu na ukupan broj ispitanih osoba odnosi se na osobe kod kojih poligrafski ispitivač nije mogao dati mišljenje, zaključak o kojoj vrsti reakcije kod ispitanika se radi. Mišljenje je bilo neodređeno.

Tablica 1. Postotni podatci i udjeli ispitanih osoba prema centrima u ukupnom broju ispitanih osoba

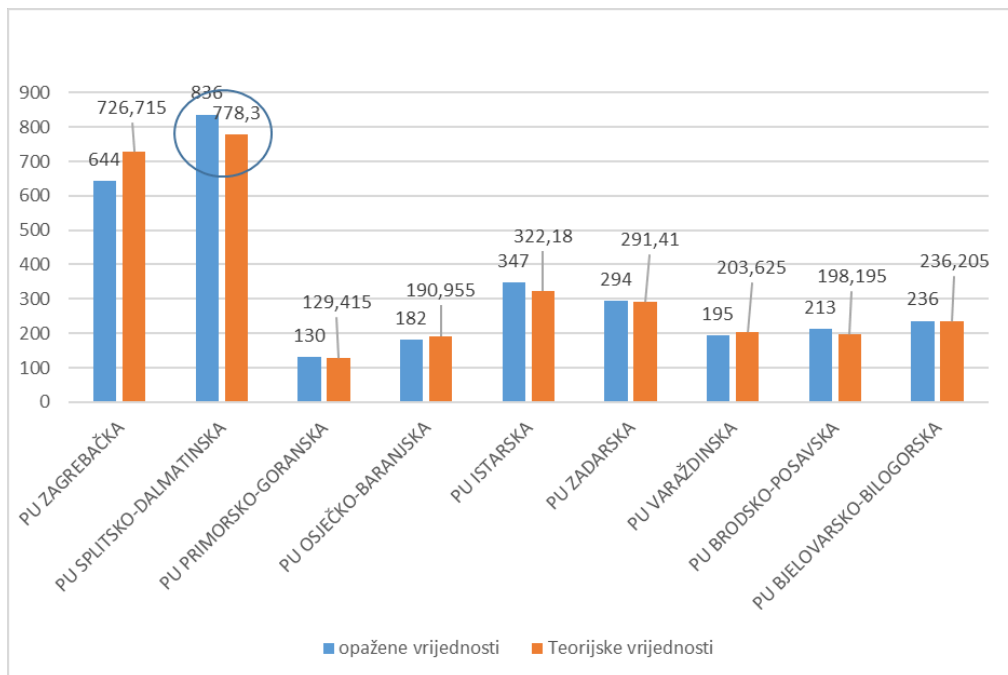
	UKUPNO		1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.	
			PU ZAGREBAČKA		PU SPLITSKO-DALMATINSKA		PU PRIMORSKO-GORANSKA		PU OSJEČKO-BARANJSKA		PU ISTARSKA		PU ZADARSKA		PU VARAŽDINSKA		PU BRODSKO-POSAVSKA		PU BJELOVARSKO-BILOGORSKA	
	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%	aps.	%
TESTIRAN O OSOBA	3077	100	644	100	836	100	130	100	182	100	347	100	294	100	195	100	213	100	236	100
POZITIVNO MIŠLJENJE	711	23,1	217	33,69	141	16,86	21	16,15	66	36,26	64	18,44	40	13,6	30	15,38	73	34,27	58	24,57
NEGATIVNO MIŠLJENJE	2223	72,25	412	63,9	661	79,09	81	62,3	114	62,63	267	76,94	240	81,63	160	82,05	125	58,68	163	69,06

Dodatno ispitivanje o razlikama u rezultatima ispitivanja između pojedinih centara prikazano je u tablicama i grafu koji slijede.

Tablica 2. Izračun rezultata H_i^2 testa na temelju opaženih i teorijskih rezultata te njihove razlike prema pojedinim centrima za provedbu poligrafskih ispitivanja

Testirane osobe	PUZ	PU SD	PU PG	PU OB	PUI	PU Zd	PU Vž	PU BP	PU BjBg
Opaženi rezultat	644	836	130	182	347	294	195	213	236
Teorijski rezultat	726,72	778,30	129,42	190,96	322,18	291,41	203,63	198,20	236,21
Devijacije	-82,72	57,70	0,59	-8,96	24,82	2,59	-8,63	14,81	-0,21
Dev. ²	6841,77	3329,29	0,34	80,19	616,03	6,71	74,39	219,19	0,04
hi kvadrat	9,41	4,28	0,00	0,42	1,91	0,02	0,37	1,11	0,00

Grafikon 2. Prikaz razlika između opaženih i teorijskih vrijednosti broja ispitanih osoba po pojedinim centrima za provedbu poligrafskih ispitivanja

Tablica 3. Rezultati H_i^2 testa

Hi kvadrat	17,521
značajnost α	0,05
stupanj slobode	8
Kritična vrijednost	15,51
Zaključak	Potvrđena H1 hipoteza

Dobivena vrijednost H_i^2 testa je veća od kritične vrijednosti na temelju čega se može zaključiti da je potvrđena H1 hipoteza, te da se ispitni centri statistički značajno razlikuju po udjelu ispitanih osoba među ukupno ispitanim osobama.

Iz rezultata koji pokazuju devijacije između opaženih i teorijskih vrijednosti može se zaključiti da toj razlici najviše doprinose Policijska uprava zagrebačka i Policijska uprava splitsko-dalmatinska. Naime, u Zagrebu je udio testiranih osoba u ukupnom broju ispitanih znatno niži od teorijskih vrijednosti koje su izračunate pod pretpostavkom da je udio ispitanih osoba u svim centrima jednak. S druge pak strane, u Policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj je udio testiranih osoba znatno veći od teorijskih vrijednosti. U ostalim centrima opažene i teorijske vrijednosti su približno podjednake.

Ukoliko se u provedenom istraživanju pogledaju samo pozitivni i negativni rezultati poligrafskog ispitivanja onda je iz tablice 4. vidljivo kako je u svim promatranim centrima od ukupnog broja poligrafski ispitanih osoba po pojedinim centrima daleko veći broj negativnih mišljenja donesenih od strane poligrafskih ispitivača.

Tablica 4. Prikaz rezultata poligrafskih ispitivanja u devet centara

Opažene vrijednosti	PUZ	PU SD	PU PG	PU OB	PUI	PU Zd	PU Vž	PU BP	PU BjBg	Σ
Mišljenje +	217	141	21	66	64	40	30	73	58	710
Mišljenje -	412	661	81	114	267	240	160	125	163	2223
Ukupno	629	802	102	180	331	280	190	198	221	2933

Dodatno ispitivanje o razlikama u rezultatima ispitivanja (pozitivno i negativno mišljenje) između pojedinih centara prikazano je u tablicama i grafu koji slijede.

Tablica 5. Izračun rezultata H_i^2 testa na temelju opaženih i teorijskih rezultata poligrafskog ispitivanja, te njihove razlike prema pojedinim centrima za provedbu poligrafskih ispitivanja

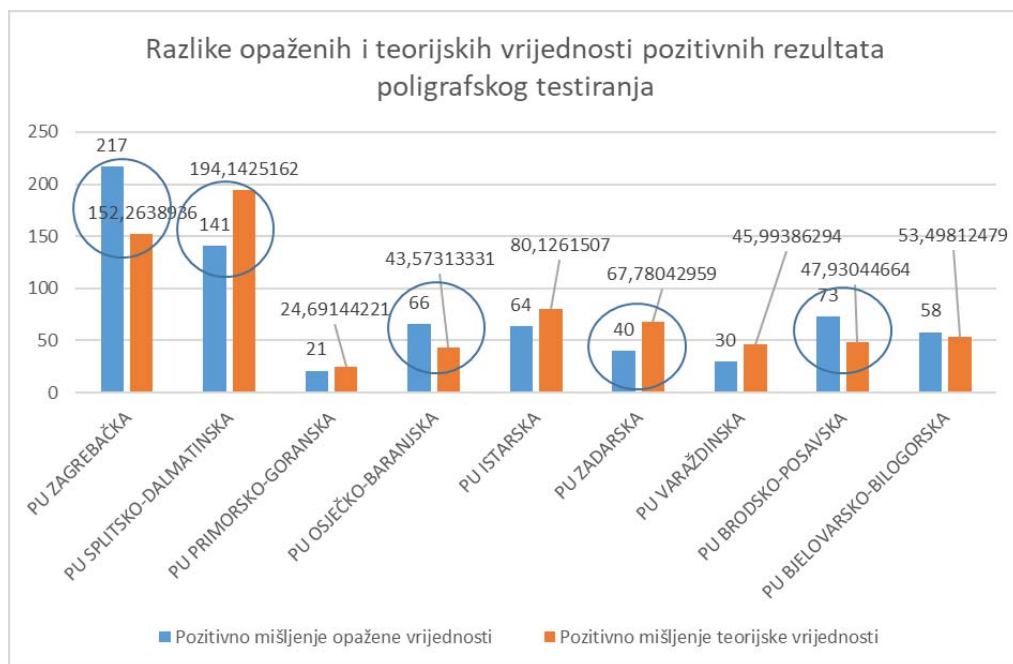
	PUZ	PU SD	PU PG	PU OB	PUI	PU Zd	PU Vž	PU BP	PU BjBg
Opažene vrijednosti	217	141	21	66	64	40	30	73	58
Teorijske vrijednosti	152,26	194,14	24,69	43,57	80,13	67,78	45,99	47,93	53,50
Devijacije	64,74	-53,14	-3,69	22,43	-16,13	-27,78	-15,99	25,07	4,50
Kvadrirane devijacije	4190,76	2824,13	13,63	502,96	260,05	771,75	255,80	628,48	20,27
Hi kvadrat	27,52	14,55	0,55	11,54	3,25	11,39	5,56	13,11	0,38

Tablica 6. Rezultati H_i^2 testa

Hi kvadrat	87,849
Kritična vrijednost	15,51
Stupanj slobode	8
Kritična vrijednost	15,51
Zaključak	Potvrđena H1 hipoteza

Dobivena vrijednost H_i^2 testa je veća od kritične vrijednosti na temelju čega se može zaključiti da je potvrđena H_1 hipoteza, te da se ispitni centri statistički značajno razlikuju po udjelu testiranih osoba među ukupno ispitanim osobama.

Grafikon 3. Prikaz razlika između opaženih i teorijskih vrijednosti rezultata poligrafskih ispitivanja

Grafikon 3. slikovito prikazuje da razlici koja postoji na razini statističke značajnosti između pojedinih centara za poligrafska ispitivanja najviše ponovno doprinose Policijska uprava zagrebačka i Policijska uprava splitsko-dalmatinska. U Policijskoj upravi zagrebačkoj je broj pozitivnih rezultata znatno veći od teorijskih vrijednosti koje su izračunate pod pretpostavkom da svi centri imaju podjednake uspjehe u poligrafskim ispitivanjima. Policijska uprava splitsko-dalmatinska ima znatno manje pozitivnih rezultata na poligrafskom testiranju od očekivanih teorijskih vrijednosti. Nakon njih, značajniji doprinos u razlici koja je utvrđena imaju Policijska uprava osječko-baranjska i Policijska uprava brodsko-posavska s rezultatima boljim od pretpostavljenih te Policijska uprava zadarska s rezultatima slabijim od rezultata očekivanih pod pretpostavkom da su svi centri podjednako uspješni.

Tablica 7. – Ukupan broj provedenih poligrafskih testiranja u donosu na prijavljena i razjašnjena kaznena djela

Godina		Prijavljena kaznena djela	Razriješena kaznena djela	Testirano osoba	
2017	Aps.	54.246	33.720	1170	
	%	100	77,8	2,15	3,46
2018	Aps.	51.287	32.761	1017	
	%	100	63,9	1,98	3,10
2019	Aps.	55.994	37.501	890	
	%	100	67%	1,58	2,37

Završna tablica prikazuje ukupan broj prijavljenih osoba u razdoblju od 2017. godine do 2019. godine, ukupan broj razriješenih kaznenih djela, te odnos poligrafski ispitanih osoba u ukupnom udjelu prijavljenih i razriješenih kaznenih djela. Vidljivo je da je postotak u kojem poligrafsko ispitivanje sudjeluje u razjašnjavanju kaznenih djela nizak, od 2, 37% do 3,46%. Istraživanje koje je provedeno, također, ukazuje da se poligrafsko ispitivanje koristi kod svih kaznenih djela neovisno o njihovoj kategorizaciji i načinu počinjenja. Poligrafsko ispitivanje koristilo se prilikom razjašnjavanja pedesetak različitih kaznenih djela. Neka od tih djela su kazneno djelo krađe (973 ispitivanja), teške krađe (1075 ispitivanja), razbojništvo (255 ispitivanja), dovođenje u opasnost opće opasnom radnjom ili sredstvom (277 ispitivanja), ubojstvo (51 ispitivanje), teška tjelesna ozljeda (45 ispitivanja), davanje lažnog iskaza (26 ispitivanja), pronevjera (58 ispitivanja), zlorporaba položaja i ovlasti (22 ispitivanja), silovanje (14 ispitivanja) spolni odnošaj s djetetom (12 ispitivanja), iznuda (17 ispitivanja), odavanje službene tajne (139 ispitivanja), ubijanje ili mučenje životinja (11 ispitivanja), uništenje ili oštećenje javnih naprava (15 ispitivanja), javno poticanje na nasilje i mržnju (11 ispitivanja), izazivanje nereda (83 ispitivanja), izborna prijevara (2 ispitivanja).

5. ZAKLJUČAK

Prikupljeni podaci ukazuju na značajnost i široku rasprostranjenost poligrafskog ispitivanja u Republici Hrvatskoj. Njegova institucionalna uporaba određuje i njegovu značajnost. Također, je vidljivo da je poligrafsko ispitivanje usmjereno prema osobi, a ne kaznenom djelu, provjeri dobivenih odnosno danih podataka u postupku prikupljanja obavijesti. Uočeni su i određeni statistički značajni rezultati koji ukazuju na diferencirane rezultate prema pojedinim centrima (pozitivno odnosno negativno mišljenje), te određenu stalnost u odnosu na ukupni broj provedenih istraživanja. Također je vidljiva prilagodba u postupku ispitivanja promjenama u zakonodavstvu koje normira ovo područje.

Razmatrajući komparativna istraživanja i radove u odnosu na istraživanje koje se obrađuje u ovom radu potrebno je navesti da se istraživanja provede sa različitih aspekata uporabe

poligrafskog istraživanja: pravnog, kriminalističkog, psihološkog i etičkog. Vidljiva su različita stajališta oko normativnog uređenja i korištenja poligrafa i na području Europe, ona u pravilu ostaju nepromijenjena od uvođenja poligrafa, pa do danas. Rezultat nepromijenjenih stajališta oko normativnog uređenja poligrafa je u činjenici da se nisu primijenila pravna stajališta o pravima prvenstveno osumnjičenih osoba. Istodobno se u medicini nastoji kroz različite oblike i korištenje novih uređaja kreirati metode (Brain Scanning) kojima bi se posebnim vještačenjima utvrdilo da li neka osoba govori istinu (Jonston, 2016.) a dio tih nastojanja je i razvoj infracrvenog poligrafa. Vidljivo je kontinuirano nastojanje, na različitim područjima znanosti, unapređivanje ili otkrivanje metoda kojima bi se provjeravalo da li neka osoba govori istinu.

Na području Hrvatske, Bosne i Hercegovine te Srbije, poligraf se koristi kod istraživanja svih kaznenih djela. Polazna osnova za korištenje poligrafa nije počinjeno kazneno djelo nego postojanje pretpostavki za njenu primjenu na strani osobe koja se ispituje. Tako Lazić navodi da je neverbalna komunikacija puno značajnija od verbalne komunikacije za procjenu istinitosti iskaza neke osobe, a poligrafsko ispitivanje usmjereno je upravo na tu komponentu. Ističe i postojanje, kao i u drugim državama, rasprava oko pravne dopuštenosti primjene poligrafa u kaznenom postupku sa zaključkom kako Zakon o kaznenom postupku Republike Srbije ne navodi poligraf kao zabranjeno sredstvo, te da Zakon o policiji Republike Srbije dopušta njegovu primjenu pri ispitivanju osumnjičenog (Lazić, 2014). On poligrafsko ispitivanje vidi kao pomoćno sredstvo koje služi za usmjeravanje istraživanja kaznenih djela, te selekciju osumnjičenih osoba. Navedeno stajalište zastupaju Šuperina i Gluščić (2006) koji su istraživali njegovu primjenu u sudskoj praksi. Provedena analiza sudske prakse više nije aktualna zbog značajnijih izmjena temeljnih načela i pravila provedbe kaznenog postupka u Republici Hrvatskoj, ali je ukazala na korištenje poligrafskog ispitivanja kao pomoćnog istražnog sredstva i korištenje njegovih rezultata za donošenje odluka o pokretanju kaznenog postupka. Navedeno stajalište, te praksa opstaju i danas. Iz navedenog istraživanja potrebno je istaknuti važnost pravila koja se analiziraju, a i tada su zakonskim propisima bila određena za provedbu poligrafskog ispitivanja, a odnosila su se na dobrovoljnost i suglasnost za provedbu poligrafskog ispitivanja, te podobnost ispitanika da bude ispitan. Na strani poligrafskog ispitivača posebno se ističe zahtjev za njegovom stručnošću i osposobljenošću za provedbu testiranja, te opći uvjet koji se odnosi na „podobnost“ predmeta ispitivanja, odnosno postojanje bitnih informacija kod ispitanika a koje nema neka druga osoba (Šuperina i Gluščić 2006). Bjelinčević (2016) smatra da je poligrafija u Bosni i Hercegovini značajno zapostavljena, a taj svoj stav potkrepljuje činjenicom da postoje samo tri aktivna poligrafska centra, te da ne postoji jedinstveni pravilnik o ispitivanju i ispitivačima kao ni kodeks časti poligrafskih ispitivača. U analizi provedenih ispitivanja za Tuzlanski kanton navodi podatke o dobnoj i spolnoj strukturi ispitanika, te da se poligrafsko ispitivanje koristi za razjašnjavanje imovinskih delikata, zatim krvnih i seksualnih delikata, te razjašnjavanje situacija koje se odnose na izazivanje opasnosti. Značajno je istaknuti kako je u provedenim poligrafskim ispitivanjima samo kod 14% ispitivanja „postignuto priznanje“ dok su u ostalim slučajevima iz kruga osumnjičenih eliminirane nedužne osobe, a to i autor smatra jednim od bitnih ciljeva provedenog poligrafskog ispitivanja uopće. Sijerčić–Čolić (2005) u analizi poligrafskog ispitivanja u Bosni i Hercegovini bavi se prvenstveno etičkim i pravnim pitanjima njegove dopuštenosti s posebnim naglascima na profesionalan, etički i zakonit rad policijskih službenika.

Meijer i van Koppen (2008) ističu kako je policija u Belgiji početkom 1990 godine bila suočena sa brojnim neriješenim kaznenim djelima te je sa ciljem ostvarivanja napretka u otkrivanju

njihovih počinitelja odlučila osumnjičenike podvrgnuti poligrafskom ispitivanju. Kako u sastavu policije nisu imali svojih poligrafskih ispitivača odlučili su se za suradnju sa stranim policijama koje su provele tražena ispitivanja. Uspjeh je bio izuzetan tako da su nakon toga u sastav policije uveli poligrafske ispitivače te od tada provode do tri stotine ispitivanja godišnje. Posebno se pogodnim pokazao za ispitivanje počinitelja seksualnih kaznenih djela. Kovalenka i Saldžlunas (2014) navode kako poligrafski ispitivači u Litvi ne iznose zaključak o pozitivnim ili negativnim reakcijama ispitanika, odnosno, da li oni smatraju da je on lagao ili nije, već istražiteljima dostavljaju zapisnik sa ispitivanja sa reakcijama iz kojih se u kombinaciji sa drugim informacijama zaključak prepušta istražiteljima. Analizirana istraživanja kao i literatura ukazuju na složenost stajališta oko uporabe poligrafa. Prvenstveno se u analiziranim istraživanjima postavljaju pitanja dopuštenosti i etičnosti korištenja poligrafa sa pitanjima do koje razine i mogu li se uopće rezultati poligrafskih ispitivanja koristiti u istraživanjima kaznenih djela i kaznenim postupcima. Nisu pronađena u potpunosti identična komparativna istraživanja čiji rezultati bi se mogli usporediti sa rezultatima istraživanja koje se prezentira u radu. Provedeno istraživanje odnosilo se na pitanje učestalosti provedbe poligrafskih ispitivanja u Republici Hrvatskoj, njegovoj distribuciji prema centrima koji ih provede, kaznenih djela kod kojih se ta ispitivanja provede, te postoji li neka statistički značajnija razlika između ispitivanja u pojedinim centrima i u kolikom postotku se primjenjuje poligrafsko ispitivanje u odnosu na ukupan broj kaznenih djela u Republici Hrvatskoj.

Provedeno istraživanje otvorilo je različita pitanja koja je potrebno dodatno provjeriti, a mogu se postaviti i za komparativno promatrana istraživanja, a ta pitanja se odnose na utvrđivanje koliko je zaključak poligrafskog ispitivača značajan za rad policije u istraživanju kaznenog djela kod kojeg je provedeno to ispitivanje. Nadalje su tu pitanja koja se međusobno nadovezuju, a odnose se na utvrđivanje činjenica i faktora o kojima ti rezultati ovise, pa su to pitanja koja se odnose na to da li su oni ovisni o metodi koja se koristi prilikom ispitivanja, da li ovise o vrsti kaznenog djela kod kojeg se poligrafsko ispitivanje provodi, da li su ovisni o znanju i iskustvu poligrafskog ispitivača, te pitanju koliko poligrafsko ispitivanje, odnosno njegovi rezultati utječu na zaključak policije o „krivnji“ ili „nedužnosti“ ispitanе osobe, odnosno, da li je ista iskazivala istinito ili ne.

U provedenom istraživanju vidljivo je korištenje poligrafskog ispitivanja u kriminalističkim istraživanjima od strane policije u Republici Hrvatskoj kod svih kaznenih djela, jer prevladava stajalište da poligrafsko ispitivanje ovisi od odabira adekvatne metode ispitivanja koja se temelji na inkriminirajućim saznanjima ispitanе osobe. Istraživanje je nadalje pokazalo da postoji ujednačenost ispitivanja u svim centrima koji ih provode, te da je ukupan broj ispitivanja na godišnjem nivou kontinuiran. Također je vidljiva ujednačenost rezultata provedenih ispitivanja koja se odnose na pozitivno ili negativno dana mišljenje. Ovaj rezultat je posljedica jedinstvenog sustava obrazovanja poligrafista u Republici Hrvatskoj koje je utemeljeno 1967. godine kao i kadrovskih kapaciteta pojedinih centara.

U daljnjem tijeku istraživanja potrebno je utvrditi utjecaj rezultata ispitivanja na zaključak o sumnji određene osobe za počinjenje kaznenog djela te postoji li statistički značajnija razlika između pojedinih ispitivača u zaključcima koje oni donose te njihovoj specijalizaciji.

Literatura

a) Knjige

- Bajić, V., Areh, I.: Detekcija laganja, Sinapsa 2015.
- Bayer, V.: Jugoslavensko krivično procesno pravo: Uvod u teoriju krivičnog procesnog prava, Zagreb, 1982.
- Bojanić, N.: Primijenjena forenzika, Univerzitet u Sarajevu, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Sarajevo, 2011.
- Canter, D., Zukauskienė, R.: Psychology and Law: Bridging the Gap, Ashgate Publishing 2008.
- Gluščić S., Krapac, D., Tomašević., G.: Kazneno procesno pravo, Udžbenik za visoke škole, Zagreb 2020.
- Gluščić, S.: Pravni standardi i istražne djelatnosti policije u prethodnom kaznenom postupku, Zagreb, 2011.
- Gluščić S., Veić, P.: Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zagreb 2020.
- Krapac, D.: Kazneno procesno pravo: Institucije, Zagreb 2014.
- Ljubanović, V., Novokmet, A., Tomičić, Z.: Kazneno procesno pravo: izabrana poglavlja, Osijek 2020.
- Perez-Rosas, V., Abouelenien, M., Mihalcea, R., Xiao, Y., Linton, C.J., Burzo, M.: Verbal and Nonverbal Clues for Real-life Deception Detection, Proceedings of the 2015 Conference on Empirical Methods in Natural Language Processing, p. 2336–2346, Lisbon, Portugal, 17-21 September 2015.

b) Članci

- Bjelinčević, A.: Pristup poligrafu s aspekta krivičnoprocesnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, Policija i sigurnost, br. 2/ 2016. str. 191. – 198.
- Damjanović, N., Ljubić Golub, T.: Metode otkrivanja laži, Policija i sigurnost br. 2/2009, str. 222 – 236.
- Grgurić, Ž., Pavlović, S.: Primjena poligrafskog testa direktne metode (General Question Test – GQT), Policija i sigurnost, br. 1/2011., str. 103. – 113.
- Johnston, E.: Brain Scanning and Lie Detectors: The Implications for Fundamental Defence Rights, European Journal of current legal issues, VOL 22, NO 2 (2016); dostupno na <http://webjcli.org/index.php/webjcli/article/view/485/649>
- Kovalenka, A., Saldžiunas, V.: Are Polygraph examinations helpful in criminal investigation cases? EUROPEAN POLICE SCIENCE AND RESEARCH BULLETIN, Broj 9 — WINTER 2013/2014., str. 12. – 17.
- Lazić, D.: Primjena poligrafa kao dokaznog sredstva u zakonodavstvu Republike Srbije, Pravo: teorija i praksa, broj 10/12 2014., str. 69. – 84.
- Meijer, E. H., van Koppen P. J.: Lie Detectors and Law: The Use of the Polygraph in Europe, 2008., editors Canter, D., Zukauskienė, R.: Psychology and law., str. 31. -50.

- Pavišić, B.: Novi hrvatski Zakon o kaznenom postupku, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 2/2008., str. 489. – 602.
  - Pavliček, J., Milivojević, J.: Lie detection during the investigative interviewing, *Justicia International journal of legal sciences* 2019., str. 127-134.
  - Putzke, H., Scheinfeld, J.; Entlastungsbeweis: polygraphische Untersuchung – Taktisches zur Beweismittelerhebung im Strafverfahren *Strafverteidiger forum* 2/2010. str. 58. – 63., dostupno na: www.strafo-online.de
  - Rusconi, E., Mitchener-Nissen, T.: Prospects of functional magnetic resonance imaging as lie detector, *Frontiers in Human Neuroscience* 7/2013. dostupno na www.frontiersin.org
  - Russell, K.: Polygraph Use in the United Kingdom, *Yearbook of Law Computers and Technology, Volume Two* 1986., str. 126. – 130.
  - Sijerčić – Čolić, H.: Pogled na teoretična razmišljanja in praktične izkušnje v zvezi z rabo poligrafa pri pojasnjenju kaznivih dejanj, *Revija za kriminalistiko i kriminologijo*, br. 47/1995., str. 351. – 360.
  - Synnott, J., Dietzel, D., Ioannou, M.: A review of the polygraph : history, methodology and current status, *Crime Psychology Review*, no 1/2015., str. 59. – 83.
  - Šuperina, M., Gluščić, S.: Poligrafsko testiranje u hrvatskom kaznenom i policijskom zakonodavstvu: raščlamba sudske prakse, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, br. 2/2006., str. 191. – 209.
  - Vrij, A., Granhang, A., Porter, S.: Pitfalls and Opportunities in Nonverbal and Verbal Lie Detection, *Psychological Science in the Public Interest* 11/2010, str. 89. – 121.
- c) Zakoni i podzakonski akti
- Etički kodeks policije, *Narodne novine broj: 34/11.*
  - Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, *Narodne novine broj: 89/10, 76/15.*
  - Ustav Republike Hrvatske, *Narodne novine broj: 56/90, 135/97, 08/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 05/14.*
  - Zakon o kaznenom postupku, *Narodne novine broj 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19*
  - Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, *Narodne novine broj: 76/09, 92/14, 70/19.*
  - Zakonom o policiji, *Narodne novine broj: 34/11, 130/12, 89/14, 151/14, 33/15, 121/16, 66/19.*

INFORMATION GATHERING, INTERROGATION OF SUSPECTS AND POLYGRAPH EXAMINATION FOR THE PURPOSES OF CRIMINAL PROCEEDINGS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

Review paper

Abstract

Frequencies of normative changes that, as a rule, have taken place in the area of prior criminal proceedings in the last decade are reflected in the work of the police in the area of detecting the perpetrator of a criminal offense. The paper points out the impact of these changes on the work of the police. One of the most significant changes for the police occurred in 2008, when the police, while clarifying a criminal offense, were prevented from collecting information from a person who had acquired the status of a suspect. Such a person must be interrogated according to special rules that allow him to exercise all his rights of defense in accordance with the principle of prohibition of self-incrimination. This change also initiated the question of how this is reflected in the polygraph examination conducted by the police during the clarification of these same criminal offenses. For the conducted research, secondary sources of data were collected from police files on criminal offenses for which polygraph examination was undertaken in the Republic of Croatia during 2017 - 2019 (three years period), as well as the data from records kept for the implementation of polygraph examination. For the purposes of this paper, all polygraph tests performed in the specified period were analyzed, including the following variables: total number of interrogated persons, distribution of interrogated persons according to the competent police administrations, the results of the conducted examination, total number of persons unsuitable for interrogation and criminal offenses interrogated for.

Key words: polygraph examination, information gathering, truth-finding methods, police powers, criminal proceedings

Podaci o autoru

Stjepan Gluščić, doktor pravnih znanosti, docent na Visokoj policijskoj školi u Zagrebu.
E-mail: sgluscic@fkz.hr